

Digitalisaatioon liittyvän lainsäädännön tilannekuva

Elokuu 2022

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Sisältö

Digipalvelujen kehittäminen ja järjestäminen

Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta	4
Laki hallinnon yhteisistä sähköisen asiointiin tukipalveluista	6

Tietosuoja

GDPR-asetus	8
Tietosuojalaki.....	10

Data ja tietovarastot

Laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta.....	12
Arkistolaki	15
Asetus digitaalisesta palveluväylästä	16

Asiointi ja asiakkuus

eIDAS-asetus	19
Laki vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista	20
Laki sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa	21
Laki sähköisen viestinnän palveluista.....	22

Perusoikeudet

Suomen perustuslaki	25
Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta	25
Kielilaki	27
Saamen kielilaki.....	28
Viittomakielilaki	28
Hallintolaki	29
Yhdenvertaisuuslaki	30
Kuntalaki.....	31

Digipalvelujen kehittäminen ja järjestäminen

Keskeinen sisältö

Soveltaminen

Lain digitaalisten palvelujen tarjoamisesta tarkoitus on edistää digitaalisten palvelujen saatavuutta, laatua, tietoturvallisuutta sekä sisällön saavutettavuutta ja siten parantaa jokaisen mahdollisuuksia käyttää yhdenvertaisesti digitaalisia palveluja.

Laki sisältää digitaalisten palvelujen saavutettavuusvaatimukset sekä viranomaisten digitaalisten palvelujen suunnittelua ja ylläpitoa sekä sähköisen tunnistamisen perusteita koskevat vaatimukset. Useimmat lain sisältämät perusvaatimukset ovat yleisellä tasolla, ja niitä on tulkittava samaan aikaan muun muassa tiedonhallintalain, julkisuuslain ja tietosuojalainsäädännön kanssa. Saavutettavuudessa tulee huomioida myös yhdenvertaisuuslaki. Yhdenvertaisuus on perusoikeus, josta on säädetty Suomen perustuslain 6 §:ssä.

Digipalvelulaki on jaettu kahteen osioon, jotka ovat viranomaisten digitaalisten palvelujen järjestäminen yleisölle sekä digitaalisten palvelujen saavutettavuus.

Digipalvelulain 2 luku koskee viranomaisten digitaalisia palveluja.

Lain 2 luvun vaatimuksia on käyty yksityiskohtaisesti läpi

[Suomidigin verkkosivustolla.](#)

Digitaalisten palvelujen järjestäminen yleisölle sisältää palvelujen suunnittelun ja ylläpidon, digitaalisten palvelujen tarjoamisen sekä tarkempia vaatimuksia palvelun käyttäjän sähköiselle tunnistamiselle.

Palveluntarjoajien saavutettavuusvaatimuksiin kuuluu

- huolehtia, että digitaaliset palvelut ovat saavutettavuusvaatimusten mukaisia eli täyttävät 49 WCAG-kriteeriä
- julkaista saavutettavuusseloste, josta ilmenevät palvelun saavutettavuuden tila ja mahdolliset puutteet
- tarjota palautekanava saavutettavuuspalautteen vastaanottamiselle ja vastata palautteeseen 14 vuorokauden sisällä.

Huomioitavaa

Linkki Saavutettavasti-sivustolle:

www.saavutettavasti.fi/verkkosivustojen-saavutettavuus/selkea-kieli/

Keskeinen sisältö

Velvoittavuus

Digipalvelulaki velvoittaa viranomaisia, julkista hallintotehtävää hoitavia ja julkisoikeudellisia laitoksia. Korkeakoulut lasketaan viranomaisiksi. Lisäksi velvoittavuutta on laajennettu koskemaan erityisalojen hankintalain mukaisia liikenteen, postin, energian ja vesilaitoksen palveluja. Lain 2 luvun säännökset velvoittavat viranomaisia.

Laki velvoittaa viranomaisen tarjoamaan asiakkaalle mahdollisuuden lähettää ja vastaanottaa asiointiinsa liittyvät asiakirjat ja viestit sähköisesti. Tämä voi tapahtua Suomi.fi-viestit-palvelun kautta tai muulla tietoturvallisella tavalla. Viranomaisen on tarjottava sähköinen asiointikanava, tiedotettava tästä selkeästi ja kerrottava, mistä palvelun käyttämiseksi voi saada neuvoja.

Huomioitavaa

Jotta asiointikieli voidaan hakea valmiiksi suomi.fi-tunnistautumisen yhteydessä, tähän tulee olla laissa säädetty peruste.

2 luvun 5 § ei säädä velvoitetta antaa digitukea esimerkiksi laitteen käytössä.

Keskeinen sisältö

Sanktiot ja valvonta

Etelä-Suomen aluehallintoviraston saavutettavuusvalvonnan yksikkö käsittelee valtakunnallisesti ilmoituksia eli kanteluita ja saavutettavuus-selvityspyyntöjä. Oma-aloitteista valvontaa tehdään vähintään komission määräämällä tavalla eli noin 240 digitaaliselle palvelulle vuosittain. Pientä määrää palveluita valvotaan kattavasti ja isompaa yksinkertaistetulla menetelmällä.

Lain toinen luku kuuluu yleisen laillisuusvalvonnan piiriin.

Lisätiedot:

www.saavutettavuusvaatimukset.fi

eOppiva-koulutukset:

[Päämääränä laadukkaat digipalvelut – eOppiva](#) (lain 2 luku)
[Saavutettavuus ja digipalvelulain vaatimukset – eOppiva](#)
(saavutettavuusvaatimukset)

Laki hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista

Keskeinen sisältö

Soveltaminen

Laki koskee yhteisesti käytössä olevien sähköisten palveluiden infraa eli suomi.fi-palvelukokonaisuutta. Laissa on säännökset näiden palveluiden käyttövelvollisuudesta ja -oikeudesta, käyttöönotosta, toiminnallisuuksista sekä henkilötietojen ja muiden tietojen käsittelystä palvelutuotannon yhteydessä. Laki asettaa Digi- ja väestötietovirastolle (DVV) vaatimuksia suomi.fi-palveluiden tuottajana sekä säättää sen tehtävistä näitä palveluita tuotettaessa. DVV myöntää käyttöluvut sekä mahdollisen poikkeusluvan suomi.fi-palveluiden käyttöön.

Lain tarkoitus

Lain tarkoitus on parantaa julkisten palvelujen saatavuutta, laatua, tietoturvallisuutta, yhteentoimivuutta ja ohjausta sekä edistää julkisen hallinnon toiminnan tehokkuutta.

Valtion ja kunnan viranomaisilla on seuraavien palveluiden käyttövelvollisuus: palveluväylä, palvelutietovaranto, palvelunäkymä, luonnollisen henkilön tunnistuspalvelu (tunnistus), viestinvälityspalvelu (viestit) sekä verkkomaksamisen kokoamis- ja hallinnointipalvelu. Lisätietoja antaa lain 5 §. Lisäksi säädetään yksityissektorin oikeudesta käyttää suomi.fi-palveluita.

Huomioitavaa

[Katso kootut tiedot kaikista palveluista Suomi.fi-palvelussa](#)

Tietosuoja

Keskeinen sisältö

Soveltaminen

GDPR eli yleinen tietosuoja-asetus on henkilötietojen käsittelyä sääntelevä laki, jota alettiin soveltaa kaikissa EU-maissa keväällä 2018.

Oikeuksista ja velvoitteista

Asetuksessa säädetään siitä, mitä oikeuksia rekisteröidyllä on ja miten henkilötietojen käsittelystä tulisi hänelle kertoa. Asetuksessa säädetään tietosuojavastaavan nimittämisestä. Tietosuojavastaava on organisaation sisäinen asiantuntija, joka seuraa henkilötietojen käsittelyä ja auttaa tietosuojasäännösten noudattamisessa. Asetuksessa säädetään rekisterinpitäjän velvollisuuksien ohella henkilötietojen käsittelijän oikeuksista. Henkilötietojen käsittelijä on taho, joka käsittelee henkilötietoja rekisterinpitäjän lukuun (esimerkiksi ulkoistus).

Huomioitavaa

Vahva tunnistaminen.

[Lue lisää EU:n yleisestä tietosuoja-asetuksesta EUR-Lexin verkkosivuilla](#)

Keskeinen sisältö

Osoitusvelvollisuus ja henkilötiedot

Osoitusvelvollisuus on keskeinen periaate tietosuoja-asetuksessa. Se tarkoittaa, että rekisterinpitäjän on pystyttävä osoittamaan noudattavansa tietosuojalainsäädäntöä. Osoitusvelvollisuuden toteuttamisessa voidaan käyttää tukena sertifikaatteja ja käytännesääntöjä. Dokumentaation ja toimenpiteiden riittävyyttä on arvioitava säännöllisesti.

Asetuksessa säädettyjä tietosuojaperiaatteita on noudatettava henkilötietojen käsittelyssä. Tietosuojaperiaatteiden mukaan henkilötietoja on

Keskeinen sisältö

- käsiteltävä lainmukaisesti, asianmukaisesti ja rekisteröidyn kannalta läpinäkyvästi
- käsiteltävä luottamuksellisesti ja turvallisesti
- kerättävä ja käsiteltävä tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten
- kerättävä vain tarpeellinen määrä henkilötietojen käsittelyn tarkoitukseen nähden
- päivitettävä aina tarvittaessa – epätarkat ja virheelliset henkilötiedot on poistettava tai oikaistava viipymättä
- säilytettävä muodossa, josta rekisteröity on tunnistettavissa ainoastaan niin kauan kuin on tarpeen tietojenkäsittelyn tarkoitusten toteuttamista varten.

Rekisterinpitäjän on aina arvioitava henkilötietojen käsittelyyn liittyviä riskejä ennen kuin se ryhtyy käsittelemään henkilötietoja. Tietosuoja-asetuksessa on säädetty tietosuojan vaikutustenarvioinnista, jonka tarkoitus on auttaa tunnistamaan, arvioimaan ja hallitsemaan henkilötietojen käsittelyyn sisältyviä riskejä.

Automaattinen päätöksenteko

Tietosuoja-asetuksessa on automaattisia päätöksiä koskeva kieltö (22 artikla). Automaattinen päätöksenteko on sallittua, jos päätös

- on välttämätön rekisteröidyn ja rekisterinpitäjän välisen sopimuksen tekemistä tai täytäntöönpanoa varten
- on hyväksytty rekisterinpitäjään sovellettavassa unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä
- perustuu rekisteröidyn nimenomaiseen suostumukseen.

Rekisterinpitäjän on aina automaattisen käsittelyn yhteydessä huolehdittava vähintään seuraavista suojatoimenpiteistä:

- Rekisteröidyille kerrotaan tietojen käsittelystä.
- Rekisteröidyille tarjotaan yksinkertaisia tapoja vaatia ihmisen osallistumista tietojen käsittelemiseen, esittää oma kantansa ja riitauttaa päätös.
- Käsiteltävät tiedot ja algoritmit tarkistetaan säännöllisesti, jotta voidaan varmistaa, että päätöksentekoprosessi toimii kuten tarkoitettu eikä johda esimerkiksi yksilöitä syrjivään tietojen käsittelyyn.

Toimenpiteet ja dokumentit osoitusvelvollisuuden toteuttamiseksi

- [Seloste käsittelytoimista](#) eli henkilötietojen käsittelyn yleinen kuvaus (tietosuoja-asetuksen 30 artikla)
  - Koskee myös henkilötietojen käsittelijää
- Tietosuojaperiaatteiden sisäänrakennettu toteutuminen omassa toiminnassa (5 ja 25 artikla)
- Mahdolliset tietosuoja koskevat laajemmat toimintaperiaatteet (24.2 artikla)
- [Informointikäytännöt](#) (12–14 artikla)
- [Käsittelyn oikeusperustetta](#) koskevat arviot (6–10 artikla)

Keskeinen sisältö

- Jos käsitellään suostumuksen perusteella, suostumukseen liittyvä dokumentaatio (7 ja 8 artikla)
- Jos käsitellään rekisterinpitäjän tai sivullisen oikeutetun edun perusteella, tätä koskeva tasapainotesti (6.1.f artikla)
- Muut sisäiset ja ulkoiset ohjeistukset (12, 13, 14, 24, 25, 28, 29, 32 artikla)
  - Riskiarvioita koskeva dokumentaatio sekä toteutetut tekniset ja organisatoriset suojoimenpiteet
  - Sisäiset ja ulkoiset ohjeet rekisteröidyn oikeuksien toteuttamiseksi
  - Ohjeet henkilötietoja käsitteleville työntekijöille ja henkilötietojen käsittelijöille
  - Sisäiset tarkastukset ja auditoinnit
- Vaikutustenarviointeja (35 artikla) ja ennakkokuulemista (36 artikla) koskeva dokumentaatio
- Henkilötietojen tietoturvaloukkausten dokumentointi (33 ja 34 artikla) ja tätä koskeva prosessi
- [Tietosuojavastaavan](#) asemaan ja tehtäviin liittyvä dokumentaatio (37–39 artikla)
  - On suositeltavaa aina dokumentoida perusteet, jos organisaatio päätyy henkilötietojen käsittelyä koskevassa asiassa eri ratkaisuun kuin tietosuojavastaava on suositellut
- Henkilötietojen käsittelyyn liittyvät sopimukset (28 artikla)
- Yhteisrekisterinpitäjien vastualueet (26 artikla)
- Mahdollinen johtavan valvontaviranomaisen määrittämistä koskeva dokumentaatio (56 artikla)
- Henkilötietojen siirtoa kolmansiin maihin koskeva dokumentaatio (5 luku)

Tietosuojalaki

Keskeinen sisältö

Tietosuojalaki täsmentää ja täydentää yleistä tietosuoja-asetusta luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta sekä asetuksen kansallista soveltamista. Tietosuoja-asetuksen tarkoittama kansallinen valvontaviranomainen on tietosuojavaltuutettu.

Data ja tietovarastot

Keskeinen sisältö

Soveltaminen

Laissa julkisen hallinnon tiedonhallinnasta säädetään julkisuusperiaatteen ja hyvän hallinnon vaatimusten toteuttamisesta viranomaisten tiedonhallinnassa. Laki sisältää koko julkista hallintoa koskevat säännökset tiedonhallinnan järjestämisestä ja kuvaamisesta, tietovarantojen yhteentoimivuudesta, tietojärjestelmien yhteentoimivuuden toteuttamisesta, teknisten rajapintojen ja katseluyhteyksien toteuttamisesta sekä tietoturvallisuuden toteuttamisesta.

Tiedonhallintalain tarkoitus on tietovarantojen ja tietojärjestelmien yhteentoimivuuden edistäminen, tietoaineistojen ajantasaisuuden, virheettömyyden ja käyttökelpoisuuden sekä tietoturvallisuuden varmistaminen ja hyvän hallinnon toteuttaminen tehokkaiden tiedonhallintamenettelyjen avulla. Tiedonhallintalakia sovelletaan tiedonhallintaan ja tietojärjestelmien käyttöön, kun viranomaiset käsittelevät tietoaineistoja. Jos muussa laissa on säädetty tiedonhallintalaista poikkeavalla tavalla, sovelletaan kyseisen lain säännöksiä tiedonhallintalain sijaan. Edelleen erikseen on säädetty muun muassa henkilötietojen käsittelystä, salassapidosta, tiedonsaantioikeudesta viranomaisten asiakirjoihin sekä asiakirjojen arkistoinnista.

Yhteentoimivuus ja sen ohjaus

Valtiovarainministeriön tehtävänä on julkisen hallinnon yhteisten tietovarantojen yhteentoimivuuden yleinen ohjaus. Tässä tarkoituksessa valtiovarainministeriö huolehtii julkisen hallinnon tiedonhallintakartan ylläpidosta ja ylläpitää julkisen hallinnon tiedonhallinnan kehittämisen yleisiä linjauksia yhteisten tietovarantojen ja tietojärjestelmien yhteentoimivuuden edistämiseksi. Ministeriöiden tehtävänä on huolehtia toimialallaan tiedonhallintakartan tietojen ajantasaisuudesta. Ministeriön yhteydessä toimii tiedonhallintalautakunta, jonka tehtävä on edistää tiedonhallintalaissa säädettyjen tiedonhallinnan ja tietoturvallisuuden menettelytapojen ja tiedonhallintalain vaatimusten toteuttamista. Tämän lisäksi tiedonhallintalautakunta valvoo valtion virastojen ja laitosten sekä kuntien ja kuntayhtymien tiedonhallintalain noudattamista. Tiedonhallintalautakunta julkaisee suosituksia ja ohjeita tiedonhallintalain soveltamisesta. Suositukset ja ohjeet eivät ole sitovia tai velvoittavia. Tiedonhallintalautakunnasta ja sen tehtävistä on löydettävissä lisätietoa [tiedonhallintalautakunnan sivuilta](#).

Huomioitavaa

[Tiedonhallintakartta](#)

[Lue lisää tiedonhallintakartan sisällöstä ja tarkoituksesta.](#)

[Julkisen hallinnon API-periaatteet](#)

[Avoin data](#)

Velvoittavuus

Tiedonhallintalain 3 §:ssä on säädetty siitä, keitä laki koskee. Laissa tiedonhallintayksiköllä tarkoitetaan viranomaista, jonka tehtävä on järjestää tiedonhallinta lain vaatimusten mukaan. Osaa toimijoista laki koskee kokonaan, joitain vain osittain: viranomaiset ja niihin rinnastettavat hallintoviranomaiset, tuomioistuimet ja valitusasioiden lautakunnat, valtion liikelaitokset, kunnalliset viranomaiset, eduskunnan virastot, tasavallan presidentin kanslia, itsenäiset julkisoikeudelliset laitokset, yliopistot, ammattikorkeakoulut, julkista hallintotehtävää hoitavat.

Tiedonhallintalaki velvoittaa tiedonhallintayksiköitä yleisesti huolehtimaan tiedonhallinnasta ja sen toteutumisesta lain mukaisesti.

Tiedonhallintamallista on saatavilla tiedonhallintalautakunnan tekemä [suositus](#).

Tietoturva

Tiedonhallintalaissa säädetään tarkemmin tietoturvasääntöistä. Sääntelyllä mahdollistetaan viranomaisten keskinäisen luottamuksen vahvistuminen. Sääntely tekee mahdolliseksi luopua tarpeettomista tietoturvasääntöistä koskevista selvityksistä. Lain 4 luku sisältää vaatimukset siitä, miten tietoturvasääntö tuleekin järjestää.

Huomioitavaa

Tiedonhallintalautakunta on julkaissut tiettyjen tietoturvasääntöjen soveltamisesta suosituksia, jotka liittyvät riskienhallintaan, tietojen elinkaareen, vahingoilta suojautumiseen, lokitietojen keräämiseen sekä tietoturvasääntöjen tietojärjestelmähankinnoissa.

[Lue tiedonhallintalautakunnan suosituskoelma tiettyjen tietoturvasääntöjen soveltamisesta](#)

[Lue tiedonhallintalautakunnan suositus turvallisuusluokiteltavien asiakirjojen käsittelystä](#)

Tietoaineistojen muodostaminen ja sähköinen luovuttaminen

Tiedonhallintalaissa säädetään myös tietoaineistojen muodostamisesta ja sähköisestä luovutustavasta. Lähtökohta on, että jos asiakirja saapuu viranomaiselle muussa kuin sähköisessä muodossa, se on muutettava sähköiseen muotoon, jos asiakirja on säädetty pysyvästi säilytettäväksi taikka lailla tai lain nojalla arkistoitavaksi. Tämän lisäksi viranomaisen on pyrittävä hyödyntämään toisen viranomaisen tietoaineistoja, jos viranomaisella on oikeus saada tarvittavat tiedot toiselta viranomaiselta teknisen rajapinnan tai katseluyhteyden avulla.

Erityisesti säilytysaikasäntelystä (21 §):

- Tietoaineiston alkuperäisen käyttötarkoituksen mukainen tarpeellisuus viranomaisen toiminnassa
- Luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön etujen, oikeuksien, velvollisuuksien ja oikeuksien toteuttaminen ja todentaminen
- Sopimuksen tai muun yksityisoikeudellisen vaateen toteuttaminen

Tietojen luovuttaminen viranomaisten välillä

Viranomaisten on toteutettava säännöllisesti toistuva ja vakiosisältöinen sähköinen tietojen luovuttaminen tietojärjestelmien välillä teknisten rajapintojen avulla, jos vastaanottavalla viranomaisella on tietoihin laissa säädetty tiedonsaantioikeus. Tämän lisäksi viranomaisen voi avata katseluyhteyden toiselle viranomaiselle tietovarannon sellaisiin tietoihin, joihin katseluoikeuden saavalla viranomaisella on tiedonsaantioikeus. Rajapinnan ja katseluyhteyden avaaminen ovat tiedonluovutustapoja. Tiedonhallintalaissa säädetään siten vain tiedon luovutustavasta, ei oikeudesta saada tietoa. Tiedonsaantioikeuksien nojalla taas avataan rajapinta tai katseluoikeus.

Huomioitavaa

Asiakirjajulkisuudesta ja tietojen antamisesta viranomaisen asiakirjasta sekä tietojen antamisessa noudatettavista vaatimuksista ja menettelyistä säädetään julkisuuslaissa. Viranomaisella on velvoite arvioida luovutuksen edellytysten olemassaolo, kun luovutetaan salassa pidettäviä tietoja.

Kun suunnitellaan tietojärjestelmiä, on huomioitava, miten asiakirjajulkisuus toteutetaan. Kuka on toimivaltainen viranomaisen? Tehtäväsäätely itsessään määrittää sen, minkä viranomaisen hallussa asiakirja on kussakin tilanteessa.

Keskeinen sisältö

Tekniset rajapinnat ja asiarekisteri

Viranomaisen voi luovuttaa teknisten rajapintojen avulla tietoja muulle kuin toiselle viranomaiselle, jos tiedot saavalla toimijalla on erikseen laissa säädetty tiedonsaantioikeus ja oikeus käsitellä näitä tietoja. Luovutettaessa tietoja tiedonhallintalain sääntelyn mukaisesti on erityisesti huomioitava tekniset vaatimukset rajapintojen ja katseluyhteyden avaamiselle. Tietojen luovuttaminen teknisten rajapintojen avulla on toteutettava tietojärjestelmien välillä siten, että teknisesti varmistetaan luovutettavien tietojen **tapauskohmainen tarpeellisuus** tai **välttämättömyys** tietoja saavan viranomaisen tehtävien hoitamiseksi, jos luovutettavat tiedot ovat henkilötietoja tai salassa pidettäviä tietoja.

Tiedonhallintayksikön on lisäksi ylläpidettävä viranomaisen käsittelyssä olevista ja olleista asioista asiarekisteriä, johon rekisteröidään asiaa, asiankäsittelyä ja asiakirjoja koskevat tiedot. Tiedonhallintalaissa on tarkemmat vaatimukset sille, mitä tietoja asiarekisteriin on koottava.

Huomioitavaa

Tiedonhallintalautakunta on julkaissut teknisistä rajapinnoista ja katseluyhteyksistä suosituksen, jossa käsitellään muun muassa sitä, miten tapauskohtaisen tarpeellisuuden tai välttämättömyyden varmistaminen voidaan toteuttaa teknisesti.

[Lue tiedonhallintalautakunnan suositus teknisistä rajapinnoista ja katseluyhteyksistä](#)

Arkistolaki

Keskeinen sisältö

Soveltaminen

Arkistolakia sovelletaan valtion viranomaisiin ja niihin organisaatioihin, joihin sovelletaan asiakirjojen julkisuusperiaatetta. Jos organisaation toimintaan sovelletaan julkisuusperiaatetta vain osittain, myös arkistolakia sovelletaan ainoastaan näiltä osin. Arkistolakia sovelletaan täysimääräisesti myös kunnan viranomaisten arkistoihin ja sellaisten organisaatioiden arkistoihin, joissa kunnalla on määräävä asema.

Keskeinen sisältö

Yhteys tiedonhallintalakiin

Tiedonhallintalaissa edellytetään tiedonhallintamallia suunniteltaessa määrittelemään tiedot tietoaineiston arkistoon siirtämisestä, arkistointitavasta ja arkistopaikasta tai tuhoamisesta. Arkistonmuodostamisesta säädetään ensisijaisesti arkistolaissa, ja arkistonmuodostaja määräytyy arkistolain perusteella.

Jos asiakirjoja ei ole määrätty pysyvästi säilytettäviksi, ne tulee hävittää niille määrätyn säilytysajan jälkeen siten, että tietosuoja on varmistettu.

Huomioitavaa

Arkistolain uudistaminen on käynnissä. Uudistamisen tavoitteet liittyvät lain-säädännön päivytstarpeisiin, jotta ne tulisivat vastaamaan arkistotoimen nykyistä toimintaympäristöä huomioiden digitaalisuuden vaatimukset.

[Katso lisää hankesivulta: Hallituksen esitys eduskunnalle arkistolain ja Kansallisarkistosta annetun lain muuttamisesta - OKM - Opetus- ja kulttuuriministeriö](#)

Asetus digitaalisesta palveluväylästä

Keskeinen sisältö

Soveltaminen ja velvoittavuus

Asetuksen tarkoituksena on lisätä, täydentää ja selkeyttää sisämarkkina-asioita koskevaa verkossa jo olevaa tietoa. Lisäksi halutaan helpottaa EU-kansalaisten ja yritysten pääsyä menettelyihin sähköisesti myös rajat ylittävissä tilanteissa. Asetuksessa on myös lueteltu menettelyt, joissa pitää noudattaa yhden kerran periaatetta eli kansalaisen tai yrityksen pyynnöstä viranomaiset voivat siirtää tietoa välillään, jos tieto on jo jonkin maan viranomaisen rekisterissä. Samalla rakennetaan yhden kerran periaatetta varten tekninen järjestelmä, joka mahdollista jäsenmaiden välisen tiedonvaihdon asetuksessa luetelluissa menettelyissä.

Digitaalisen palveluväylän kansalaisille näkyvin osa on yksi keskitetty portaali, ”Your Europe”, jonka kautta EU-kansalaiset ja yritykset löytävät keskeisen informaation ja sähköiset palvelut. Sitä täydentämään on linkitetty ja linkitetään:

- EU:n verkkosivuja
- Kansallisia verkkosivuja (tiedot ja palvelujen kuvaukset)
- Sähköisiä asiointipalveluita (tulossa)
- Neuvontapalveluita

Asetus on jäsenmaita suoraan velvoittavaa oikeutta ja soveltaminen alkoi 12/2020 jolloin Your Europe sivuston kautta on ollut pääsy asetuksessa määriteltyihin kansallisiin tietoihin ja neuvontapalveluihin. Pääsy asetuksessa määriteltyihin sähköisiin menettelyihin ja yhden kerran periaatteen soveltamisen tulee olla mahdollista 12/2023 alkaen.

Asetukseen on sisällytetty muutamia muita direktiivejä, joita asetuksen velvoitteet koskevat, nämä direktiivit ovat: Palveludirektiivi 2006/123/EY, Direktiivi ammattipätevyyden tunnustamisesta 2005/36/EY sekä Direktiivit julkisista hankinnoista 2014/24/EU ja 2014/25/EU.

Koordinaatio

Asetuksen kansallinen toimeenpano kuuluu työ- ja elinkeinoministeriön vastuulle. Työ- ja elinkeinoministeriö on perustanut asetuksen kansallista toimeenpanoa varten hankkeen, jota toteuttaa ja Suomen kansallisena koordinaattorina toimii KEHA-keskuksen SDG-tiimi.

Valvonta

Euroopan komissio valvoo asetuksen velvoitteiden toteuttamista koko Euroopan tasolla ja tarvittaessa puuttuu kansallisen koordinaattorin kautta puutteisiin ja rikkomuksiin. Kansallisen koordinaattorin tehtävänä on valvoa asetuksen toimeenpanoa ja sen noudattamista Suomessa.

Huomioitavaa

Asetuksen täytäntöönpanovastuu jakautuu hyvin laajasti julkishallintoon ja koskettaa sekä valtakunnallisten että alueellisten toimivaltaisten viranomaisten verkkosivuja, neuvontapalveluja, sähköisiä asiointipalveluja ja rekistereitä.

Lisätiedot

[Asetus yhteisestä digitaalisesta palveluväylästä \(ns. SDG-asetus\) \(EU\) 2018/1724](#)

[Your Europe -portaali](#)

[Palveludirektiivi 2006/123/EY](#)

[Direktiivi ammattipätevyyden tunnustamisesta 2005/36/EY](#)

[Direktiivit julkisista hankinnoista 2014/24/EU](#)

[Direktiivit julkisista hankinnoista 2014/25/EU](#)

Asiointi ja asiakkuus

Keskeinen sisältö

Soveltaminen

EU:ssa henkilöiden sähköisestä tunnistamisesta ja sähköiseen asiointiin liittyvistä luottamuspalveluista säädetään niin sanotussa eIDAS-asetuksessa. Asetuksen tavoite on lisätä luottamusta sähköiseen asiointiin ja liiketoimien tekemiseen sisämarkkinoilla.

eIDAS-asetus koskee ensinnäkin jäsenvaltioiden ilmoittamia eli notifioituja sähköisen tunnistamisen järjestelmiä. Kansallinen, julkisen tai yksityisen tuottama tunnistusmenetelmä voidaan notifioida EU:n komissiolle eIDAS-asetuksen mukaisesti. Notifioitua tunnistusmenetelmää on mahdollista käyttää muiden jäsenvaltioiden julkishallinnossa asioimiseen.

Toiseksi eIDAS-asetuksessa säädetään sähköisten luottamuspalveluiden vaatimuksista ja niiden tarjoajien velvollisuuksista. Luottamuspalveluiden tarkoitus on mahdollistaa luottamus sähköisiin asiakirjoihin ja sähköisiin prosesseihin. Tietyt luottamuspalvelut ja niiden vaatimukset määritellään harmonisoidusti asetuksessa.

Asetuksen muuttaminen

Komissio antoi ehdotuksensa eIDAS-asetuksen muuttamiseksi kesäkuussa 2021. Ehdotuksessa pyritään edistämään rajat ylittävää sähköistä tunnistamista erityisesti kahdella keinolla. Ensinnäkin ehdotuksessa luodaan yhteinen lainsäädäntökehikko eurooppalaiselle digitaalisen identiteetin lompakkosovellukselle. Lompakkosovellus olisi käytännössä sähköisen tunnistamisen väline. Kaikilla jäsenvaltioilla olisi velvollisuus tarjota vähintään yksi asetuksen mukainen lompakkosovellus. Toiseksi ehdotuksessa pyritään parantamaan eIDAS-asetuksen nykyistä sääntelyä, kuten sähköisten tunnistusvälineiden ilmoittamismenettelyä. Asetuksen soveltamisalaan lisättäisiin myös uusia luottamuspalveluita.

Huomioitavaa

Komission ehdotuksen käsittely on aloitettu EU:ssa syksyllä 2021. Komissio on hahmotellut ehdotuksen käsittelylle aikataulun, jonka mukaan asetus olisi valmis 2022 vuoden loppupuolella. Kansallisten täytäntöönpanotoimien tulisi valmistua vuoden 2024 kesään mennessä.

[Lue säädösehdotus EU:n komission verkkosivuilla](#)

[Lue lehdistötiedote säädösehdotuksesta EU:n komission verkkosivuilla](#)

Laki vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista

Keskeinen sisältö

Soveltaminen

Laissa säädetään vahvasta sähköisestä tunnistamisesta sekä tunnistuspalveluiden tarjoamisesta palveluntarjoajille, yleisölle ja toisille tunnistuspalvelun tarjoajille. Sen tarkoitus on edistää sähköisen asioinnin ja palvelujen käytön turvallisuutta lisäämällä vahvan sähköisen tunnistamisen käyttöä. Lakia ei sovelleta yhteisön sisäiseen tunnistamiseen käytettävien palveluiden tarjontaan. Kyseessä voi tällöin olla vahvan sähköisen tunnistuspalvelun tarjoaminen, mutta palvelua ei tarjota yleisölle eikä toiselle palveluntarjoajalle. Lakia ei sovelleta myöskään yhteisöön, joka käyttää omaa tunnistusmenetelmäänsä omien asiakkaidensa tunnistamiseen omissa in house -palveluissaan. Tällöin palveluntarjoajan tavoite on tarjota omaa palveluaan, ja tunnistaminen liittyy siihen ainoastaan sivutuotteena.

Velvoittavuus ja valvonta

Laki velvoittaa sellaisia tahoja, jotka haluavat toimia kansallisina tunnistuspalvelun tarjoajina. Vahvan sähköisen tunnistuspalvelun tarjoajien tulee täyttää tunnistus- ja luottamuspalvelulain vaatimukset. Laissa sähköisille tunnistusvälineille asetetut vaatimukset on yhdenmukaistettu eIDAS-asetuksen vaatimusten kanssa.

Tunnistuspalveluntarjoajilla on lisäksi velvollisuus tehdä ilmoitus toimintansa aloittamisesta. Ilmoituksen tehneet tunnistuspalveluntarjoajat muodostavat suoraan lain nojalla sähköisen tunnistamisen luottamusverkoston. Sähköiset asiointipalvelut, kuten verkkokaupat ja julkishallinnon sähköiset palvelut, hankkivat asiointipalveluunsa vahvaa sähköistä tunnistamista keskitetysti luottamusverkostosta. Tunnistuskilpi sääntelee myös tunnistuspalveluntarjoajien välistä toimintaa luottamusverkostossa. Laissa on esimerkiksi asetettu velvollisuus tarjota tunnistusväline välitettäväksi luottamusverkostossa sekä yhteistyövelvoite. Lisäksi laki sisältää luottamusverkostoon liittyvää hintasääntelyä.

Liikenne- ja viestintäviraston tehtävä on valvoa tunnistus- ja luottamuspalvelulain noudattamista.

Laki sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa

Keskeinen sisältö

Soveltaminen

Laissa säädetään viranomaisten ja näiden asiakkaiden oikeuksista, velvollisuuksista ja vastuista sähköisessä asiointinnassa. Sen tarkoitus on lisätä asiointin sujuvuutta ja joutuisuutta sekä tietoturvallisuutta hallinnossa. Hyvän hallinnon takeet on turvattava myös sähköisessä asiointinnassa viranomaisen kanssa (PL 21 §).

Asiakkaan oikeus asioida sähköisesti

Asiakkaalla on oikeus halutessaan asioida viranomaisessa sähköisesti. Vireillepanossa ja asian muussa käsittelyssä vaatimuksen kirjallisesta muodosta täyttää myös sähköinen asiakirja.

Mikäli erityislainsäädännössä on säädetty esimerkiksi, että lupaa tulee hakea viranomaiselta kirjallisesti, tällaisen vaatimuksen kirjallisesta muodosta täyttää sähköisen asiointilain perusteella myös viranomaiselle sähköisessä muodossa toimitettu hakemus. Viranomainen ei voi kieltäytyä käsittelemästä asiaa vain sillä perusteella, että hakemus on toimitettu sille sähköisessä muodossa.

Sähköinen tiedoksianto on mahdollinen asianosaisen suostumuksella.

Huomioitavaa

Tutustu korkeimman hallinto-oikeuden päätöksiin [6.9.2018/4025](#) ja [3.6.2020/2414](#), joissa sähköpostiosoitteen ilmoittamista viranomaisen asiointipalvelussa pidettiin suostumuksena sähköiseen asiointiin.

Keskeinen sisältö

Velvoittavuus ja valvonta

Velvollisuuksia asetetaan sekä viranomaiselle että hallinnon asiakkaalle. Lakia sovelletaan hallintoasian, tuomioistuinasian, syyteasian ja ulosottoasian sähköiseen käsittelyyn, ellei muualla laissa säädetä toisin. Lakia ei sovelleta esitutkintaan eikä poliisitutkintaan.

Hallintopäätökseen voi pääsäännön mukaan hakea muutosta valittamalla hallintotuomioistuimeen. Niin sanotun tosiasiallisen hallintotoiminnan lainmukaisuutta valvovat viime kädessä ylimmät laillisuusvalvojat.

Laki sähköisen viestinnän palveluista

Keskeinen sisältö

Soveltaminen

Lain tavoite on edistää sähköisen viestinnän palvelujen tarjontaa ja käyttöä sekä varmistaa, että viestintäverkkoja ja viestintäpalveluja on kohtuullisin ehdoin jokaisen saatavilla koko maassa. Lain tavoite on lisäksi turvata radiotaajuuksien tehokas ja häiriötön käyttö sekä edistää kilpailua ja varmistaa, että viestintäverkot ja -palvelut ovat teknisesti kehittyneitä, laadultaan hyviä, toimintavarmoja ja turvallisia sekä hinnaltaan edullisia. Lain tavoite on myös turvata sähköisen viestinnän luottamuksellisuus ja yksityisyyden suoja.

Suomen perustuslaissa säädetään: ”Jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla.” Siinä missä GDPR käsittelee suostumusta henkilötietojen käsittelyyn, tämä kansallinen laki ottaa kantaa muun muassa suoramarkkinoinnin suostumuksiin.

Huomioitavaa

Sähköisen viestinnän tietosuojaa koskeva sääntely perustuu Suomessa EU-sääntelyyn, jota päivitetään parhaillaan. Tämä ePrivacy-asetus tulee suoraan sovellettavaksi ja todennäköisesti aiheuttaa muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön. Asetus sääntelee muun muassa sitä, mitkä markkinointitoimenpiteet sähköisessä viestinnässä ovat kulloinkin sallittuja. Tällä hetkellä asiasta säännellään pääosin laissa sähköisen viestinnän palveluista.

Keskeinen sisältö

Ohjaus ja valvonta

Sähköisen viestinnän palveluista annetun lain yleinen ohjaus ja kehittämissvastuu on Liikenne- ja viestintävirasto Traficomilla, joka valvoo sähköisen viestinnän palveluista annetun lain noudattamista, kerää tietoa tietoturvaloukkauksista ja tiedottaa tietoturva-asioista. Tietosuojavaltuutettu puolestaan valvoo sekä tunnistamistietojen että paikkatietojen käsittelyä muiden valvontatehtävien lisäksi.

Ohjaus- ja valvontaviranomaisilla on laaja oikeus saada tietoja tehtäviensä hoitamiseksi. Viranomaisten tiedonsaantioikeus ei koske tietoja luottamuksellisista viesteistä, tunnistamistiedoista tai paikkatiedoista, paitsi tietyissä poikkeustilanteissa, jotka on erikseen lueteltu laissa.

Keskeinen sisältö

Traficomın Kyberturvallisuuskeskus valvoo, että viestinnän välittäjät toteuttavat verkko- ja viestintäpalvelunsa tietoturvallisesti siten, ettei viestinnän luottamuksellisuus vaarannu. Lisäksi keskus ohjaa ja valvoo, että viestinnän välittäjät noudattavat lain oikeuksia ja velvollisuuksia luottamuksellisen viestinnän käsittelyssä.

Tietosuojavaltuutettu taas valvoo henkilötietojen ja viestintään liittyvien sijaintitietojen eli viestintäverkosta tai päätelaitteesta saatavien liittymän tai päätelaitteen maantieteellisen sijainnin ilmaisevien tietojen käsittelyä.

Valvontaviranomaiset voivat velvoittaa laittomasti menetelleen toimijan korjaamaan virheensä tai laiminlyöntinsä, jopa uhkasakon uhalla. Jos rikkomus on vakava, asetettava uhka voi koskea myös sitä, että toiminta keskeytetään osaksi tai kokonaan. Traficom ja tietosuojavaltuutettu voivat saattaa käsiteltävänä olevan asian esitutkinnan kohteeksi. Lisäksi toimija voi syyllistyä sähköisen viestinnän tietosuojarikkomukseen.

Huomioitavaa

[Lue sääntelyn kohteista Kyberturvakeskuksen verkkosivuilla](#)

[Tutustu säädöksiin, ohjeistuksiin ja suosituksiin Kyberturvallisuuskeskuksen verkkosivuilla](#)

[Tutustu palveluntarjoajien evästeohjeistukseen Traficomın verkkosivuilla](#)

Keskeinen sisältö

Sähköisen viestinnän ja välitystietojen tietosuojasta

Lain mukaan viestinnän välittäjät eli teleyritykset, yhteisötilaajat ja muut viestinnän välittäjät voivat lain mukaan käsitellä sähköisiä viestejä ja välitystietoja siinä määrin kuin se on tarpeen viestinnän välittämiseksi ja sovitun palvelun toteuttamiseksi sekä laissa säädetyllä tavalla tietoturvasta huolehtimiseksi.

Rajoitukset ja rangaistukset

Oikeutta luottamukselliseen viestintään voidaan rajoittaa muun muassa joidenkin rikosten tutkinnassa. Poliisilla on oikeus käyttää telekuuntelua ja -valvontaa tiettyjen rikosten selvittämisessä. Myös hätäilmoituksia vastaanottaville viranomaisille on säädetty oikeus saada tiedot hätäilmoituksen tehneen sekä hädässä olevan käyttäjän liittymän sijainnista.

Viestintäsalaisuuden loukkaaminen on rikos. Rangaistavaa on muun muassa oikeudeton tiedon hankkiminen ulkopuoliselta suojatusta viestistä murtamalla suojaus. Luottamuksellista viestintää koskevissa rikosasioissa tulee kääntyä poliisin puoleen.

Perusoikeudet

Suomen perustuslaki

Keskeinen sisältö

Perustuslaissa on syytä kiinnittää huomiota ainakin ja erityisesti seuraaviin:

- hallinnon lainalaisuusperiaate
- hyvän hallinnon takeet
- julkisuusperiaate
- yksityisyyden suoja
- kielelliset oikeudet
- elinkeinovapaus
- yhdenvertaisuus

PL 2 § 3 mom, PL 10 §, PL 12 §, 18 §, 21 §

Huomioitavaa

[Lue hallintovaliokunnan mietintö HAVM 11/2021 vp eduskunnan verkkosivuilla](#)

Mietinnössä käsitellään digitalisaatiota ja yhdenvertaisuutta.

Tekoälyasetusta sekä automaattista päätöksentekoa koskevat huomiot on esitetty osiossa Hallintolaki.

Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta

Keskeinen sisältö

Soveltaminen

Laissa säädetään oikeudesta saada tieto viranomaisten julkisista asiakirjoista sekä viranomaisessa toimivan vaitiolovelvollisuudesta, asiakirjojen salassapidosta ja muista tietojen saantia koskevista rajoituksista.

Keskeinen sisältö

Tiedonsaantioikeuksien ja viranomaisvelvollisuuksien tarkoitus on toteuttaa avoimuutta viranomaisten toiminnassa sekä antaa mahdollisuus valvoa julkisen vallan käyttöä, muodostaa vapaasti mielipiteensä sekä valvoa oikeuksiaan ja etujaan.

Asiakirjan julkisuus ja lain velvoittavuus

Viranomaisen hallussa olevat asiakirjat ja muut tallenteet ovat julkisia, jollei niiden julkisuutta ole välttämättömien syiden vuoksi lailla erikseen rajoitettu. Jokaisella on oikeus saada tieto julkisesta asiakirjasta ja tallenteesta (PL 12 §). Viranomaisella on velvollisuus antaa tieto viranomaisen asiakirjasta siten kuin julkisuuslaissa säädetään sekä velvollisuus edistää tiedonsaantia. Tietyt asiakirjat on lain mukaan pidettävä salassa. Laki koskee sekä viranomaiselle annettuja että viranomaisen laatimia asiakirjoja. Laki velvoittaa viranomaisia ja muita julkista tehtävää hoitavia niiden käyttäessä julkista valtaa.

Esimerkiksi tietopyyntöön annettuun hallintopäätökseen voi hakea muutosta valittamalla hallintotuomioistuimeen. Hallintotoiminnan lainmukaisuutta valvovat ylimmät laillisuusvalvojat eli eduskunnan oikeusasiamies ja valtioneuvoston oikeuskansleri. Rikoslaisissa on säännökset salassapitorikoksesta ja -rikkomuksesta sekä virkasalaisuuden rikkomisesta.

Huomioitavaa

Julkisuuslain päivittämistä varten on asetettu työryhmä, jonka toimikausi kestää kesäkuuhun 2023 saakka. Työryhmän tavoite on ajantasaistaa ja selkeyttää julkisuuslaki sekä tehdä siitä soveltajalle selkeä.

[Lue julkisuuslain ajantasaistamista valmistelewan työryhmän asettamispäätös Hankeikkuna-palvelussa](#)

Keskeinen sisältö

Soveltaminen

Kielilain tarkoitus on turvata jokaisen oikeus käyttää tuomioistuimessa ja muussa viranomaisessa omaa kieltään, joko suomea tai ruotsia. Tavoite on, että jokaisen oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin ja hyvään hallintoon taataan kielestä riippumatta (PL 17 §, 21 §).

Kielellinen jaottelu

Kielellisen jaotuksen perusyksikkö on kunta. Kunta on joko yksikielinen tai kaksikielinen. Pääsäännön mukaan hallintoasian käsittelykieli kaksikielisessä viranomaisessa on asianosaisen kieli. Asiakirjat on annettava asian käsittelykielellä.

Kielellisten oikeuksien toteutuminen

Laissa säädetään myös oikeudesta käännökseen ja tulkkaukseen sekä lainsäädännössä ja tiedottamisessa käytettävistä kielistä. Viranomaisen tulee toiminnassaan oma-aloitteisesti huolehtia siitä, että yksityishenkilön kielelliset oikeudet toteutuvat käytännössä.

Laissa on säännöksiä, jotka koskevat viranomaisia, valtion liikelaitoksia sekä valtion ja kunnan yhtiöitä, julkista hallintotehtävää hoitavia yksityisiä ja julkista liikennettä. Lisäksi laissa on säännös kulutushyödykkeestä annettavista tiedoista.

Valvonta

Jokainen viranomainen valvoo omalla toimialallaan kielilain noudattamista. Oikeusministeriö seuraa lain täytäntöönpanoa ja soveltamista sekä antaa suosituksia kansalliskieliä koskevan lainsäädännön kysymyksissä. Valtioneuvosto antaa vaalikausittain eduskunnalle kertomuksen kielilainsäädännön soveltamisesta ja kielellisten oikeuksien toteutumisesta sekä tarpeen mukaan muistakin kielioloista.

Huomioitavaa

Uusi kansalliskielistrategia hyväksyttiin valtioneuvoston periaatepäätöksenä 2.12.2021. Kansalliskielistrategia koostuu kolmesta päätavoitteesta: oikeus palveluihin omalla kielellä, kansalliskielten aseman turvaaminen sekä elävä kaksikielisyys. Jotta digitalisaatio tukisi kielellisiä oikeuksia ja palvelujen saatavuutta molemmilla kansallisilla kielillä, strategiaan on sisällytetty konkreettisia toimenpiteitä kielinäkökulman huomioon ottamiseksi lainsäädännössä, ohjeistuksessa ja digitaalisten palveluiden suunnittelussa.

[Kansalliskielistrategia](#)

Ks. erityisesti kohta 3.4. ja päämäärä 1.5.

Saamen kielilaki

Keskeinen sisältö

Soveltaminen

Saamen kielilain tarkoitus on osaltaan turvata perustuslaissa säädetty saamelaisten oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan.

Oikeus käyttää omaa kieltään

Laissa säädetään saamelaisten oikeudesta käyttää omaa kieltään tuomioistuimessa ja muussa viranomaisessa sekä julkisen vallan velvollisuuksista toteuttaa ja edistää saamelaisten kielellisiä oikeuksia. Lain tavoite on, että saamelaisten oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin ja hyvään hallintoon taataan kielestä riippumatta ja että saamelaisten kielelliset oikeudet toteutetaan ilman, että niihin tarvitsee erikseen vedota. Lain soveltamisalaan kuuluvat tietyt, laissa erikseen määritellyt viranomaiset.

Viittomakielilaki

Keskeinen sisältö

Soveltaminen ja oikeus käyttää omaa kieltään

Viittomakielilain tarkoitus on edistää viittomakieltä käyttävän kielellisten oikeuksien toteutumista. Viranomaisen on toiminnassaan edistettävä viittomakieltä käyttävän mahdollisuuksia käyttää omaa kieltään ja saada tietoa omalla kielellään. Tulkitsemisesta ja kääntämisestä säädetään esimerkiksi hallintolaissa.

Keskeinen sisältö

Soveltaminen

Hallintolain tarkoitus on toteuttaa ja edistää hyvää hallintoa ja oikeusturvaa hallintoasioissa (PL 21 §) sekä hallinnon palvelujen laatua ja tuloksellisuutta.

Laissa säädetään hyvän hallinnon perusteista sekä hallintoasiassa noudatettavasta menettelystä. Lakiin sisältyvät säännökset muun muassa hyvän hallinnon periaatteista, neuvonnasta ja hyvän kielenkäytön vaatimuksesta, asian vireillepanosta ja käsittelystä, kuten asianosaisen kuulemisesta, asian ratkaisemisesta sekä päätöksen tiedoksiannosta.

Hallintolaissa säädetään tavallisesta ja todisteellisesta tiedoksiannosta, sijais- ja yleistiedoksiannosta sekä julkisessa kuulutuksessa noudatettavasta menettelystä. Hallintolain tiedoksiantosäännöksiä täydentävät sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain 18 ja 19 §:t sähköisestä tiedoksiannosta.

Velvoittavuus

Hallintolaki velvoittaa viranomaisia, valtion liikelaitoksia, julkisoikeudellisia yhdistyksiä sekä yksityisiä niiden hoitaessa julkisia hallintotehtäviä. Hallintolakia ei sovelleta lainkäyttöön, esitutkintaan, poliisitutkintaan eikä ulosottoon. Lakia ei sovelleta myöskään sotilaskäskyihin eikä hallinnon sisäisiin määräyksiin. Jos muussa laissa on hallintolaista poikkeavia säännöksiä, niitä sovelletaan sen asemesta.

Valvonta ja oikeusturva

Hallintopäätökseen voi vaatia oikaisua viranomaiselta, jos siitä on erikseen säädetty. Päätökseen voi hakea muutosta valittamalla hallintotuomioistuimeen. Hallintotoiminnan lainmukaisuutta valvovat ylimmät laillisuusvalvojat eli eduskunnan oikeusasiamies ja valtioneuvoston oikeuskansleri. Virkarikoksista säädetään rikoslain 40 luvussa.

Huomioitavaa

Automaattisesta päätöksenteosta valmistellaan hallinnon yleislainsäädäntöön säännöksiä, joilla varmistettaisiin hallinnon lainalaisuuden, hyvän hallinnon periaatteiden, oikeusturvan, julkisuusperiaatteen ja virkavastuun toteutuminen automaattisessa päätöksenteossa.

[Tutustu automaattista päätöksentekoa koskevan hallinnon yleislainsäädännön valmisteluun oikeusministeriön verkkosivuilla](#)

[APT-työryhmämietintö](#)

[Seuraa ehdotusta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta tekoälyä koskevista yhdenmukaistetuista säännöistä \(tekoälysäädös\) ja tiettyjen unionin säädösten muuttamisesta](#)

Hallintolain koko 2 luku on syytä huomioida: hyvän hallinnon perusteet, hyvä kieli, viranomaisen neuvontavelvoite ja palveluperiaate, vaihtoehtoiset asiointimahdollisuudet sekä erityisesti 7.1 §:ssä säädetty palveluperiaate ja palvelun asianmukaisuusvaatimus.

Lisäksi on aloittanut julkisyhteisön vahingonkorvausvastuuta koskevien säännösten uudistustarpeita pohtiva työryhmä, jonka toimikausi päättyy toukokuussa 2022.

[Tutustu julkisyhteisön vahingonkorvausvastuun säädösvalmisteluun oikeusministeriön verkkosivuilla](#)

[Yhdenvertaisuuslaki](#)

Keskeinen sisältö

Soveltaminen

Yhdenvertaisuuslain tarkoitus on edistää yhdenvertaisuutta ja ehkäistä syrjintää sekä tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa (PL 6 §).

Velvoittavuus

Viranomaisella, koulutuksen järjestäjällä ja työnantajalla on velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta. Sellainen oikeasuhtainen erilainen kohtelu, jonka tarkoitus on tosiasiallisen yhdenvertaisuuden edistäminen tai syrjinnästä johtuvien haittojen ehkäiseminen tai poistaminen, ei ole syrjintää. Laissa säädetään myös siitä, että viranomaisen, koulutuksen järjestäjän, työnantajan sekä tavaroiden tai palvelujen tarjoajan on tehtävä asianmukaiset ja kulloisessakin tilanteessa tarvittavat kohtuulliset mukautukset, jotta vammaisen henkilö voi yhdenvertaisesti muiden kanssa asioida viranomaisissa ja saada koulutusta, työtä ja yleisesti tarjolla olevia tavaroita ja palveluita sekä suoriutua työtehtävistä ja edetä työuralla.

Laki velvoittaa julkisessa ja yksityisessä toiminnassa. Sitä ei kuitenkaan sovelleta yksityis- tai perhe-elämän piiriin kuuluvaan toimintaan eikä uskonnonharjoitukseen.

Valvonta

Lain noudattamista valvovat yhdenvertaisuusvaltuutettu, yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta sekä työsuojeluviranomaiset. Syrjinnän tai vasta- toimien kohteeksi joutuneella on oikeus saada hyvitystä, jota voi vaatia käräjäoikeudessa.

Huomioitavaa

Palvelujen käyttömahdollisuuksissa, itse palvelussa ja/tai sen kehittämissä on huomioitava tosiasiallinen yhdenvertaisuus ja mahdollinen syrjintä.

Kuntalaki

Keskeinen sisältö

Soveltaminen

Lain tarkoitus on turvata ja luoda edellytykset kunnan asukkaiden itsehallinnolle sekä osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksille kunnan toiminnassa. Tarkoitus on myös edistää kunnan toiminnan suunnitelmallisuutta ja taloudellista kestävyyttä.

Huomioitavaa

Kuntalain soveltamisessa on huomioitava koko 2 luku: kunnan tehtävät ja järjestämisvastuu sekä erityisesti 9 § palvelujen tuottamisesta.

5 luvun 22 § osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista: Kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan ja valtuuston tulee pitää huolta näistä mahdollisuuksista ja menetelmistä. Osallistumista ja vaikuttamista voidaan edistää muun muassa suunnittelemalla ja kehittämällä palveluja yhdessä palvelujen käyttäjien kanssa.

Lisäksi luvun 29 § säätelee viestinnästä asukkaille, palvelujen käyttäjille, järjestöille ja muille yhteisöille. Kunnan tulee antaa riittävästi tietoa myös järjestämistään palveluista.

Keskeinen sisältö

Velvoittavuus

Lailla turvataan perusoikeuksia kunnan asukkaiden itsehallinnosta sekä suomen- ja ruotsinkielisten oikeuksia saada palveluja omalla kielellään. Laki velvoittaa kunnat järjestämään vastuullaan olevat palvelut joko itse tai toisen kunnan tai kuntayhtymän toimesta tai hankkimalla ne muulta palvelun tuottajalta. Pääasia on, että palvelu on järjestetty kunnan toimesta. Kunnat ja kuntayhtymät voivat tehdä sopimuksen, jonka nojalla ne hoitavat tehtäviään yhdessä.

Kuntien tulee edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa, minkä lisäksi niiden tulee järjestää asiakkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestävällä tavalla.

Huomioitavaa

Palveluiden yhdenvertainen saatavuus on taattava.

Palvelut voi tuottaa parhaaksi katsomallaan tavalla. Erityislait säätävät tästä tarkemmin.

Keskeinen sisältö

Rahoitus

Koska kunnille on säädetty velvollisuuksia, on huolehdittava myös rahoituksesta. Kuntia koskevaa lainsäädäntöä, laajakantoisia taloutta ja hallintoa koskevia valtion toimenpiteitä sekä valtion- ja kuntatalouden yhteensovittamista käsitellään valtion ja kuntien neuvottelumenettelyssä, jossa kuntia edustaa Suomen Kuntaliitto ry. Valtiovarainministeriö seuraa kuntien taloutta ja toimintaa sekä huolehtii, että kuntien itsehallinto otetaan huomioon, kun valmistellaan kuntia koskevaa lainsäädäntöä. Jos kunnan toiminnasta tehdään kantelu, aluehallintoviraston on tutkittava, onko kunta toiminut lainmukaisesti.

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET